

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการฟัง

การฟังมีความหมายแตกต่างไปจากการไต่ถาม การไต่ถามเกิดขึ้นเนื่องจากมีเสียงมากระทบหูเองโดยไม่ตั้งใจ คนหลายคนจึงไต่ถาม โดยที่มิได้ฟัง ส่วนการฟังนั้น หมายถึง "การใช้สมาธิและความตั้งใจที่จะจำประเด็นของสิ่งที่ไต่ถาม"¹ "การค้นคว้าหาความหมายที่แท้จริงจากผู้พูด"² "การรู้จักเสียงที่ไต่ถาม ในความหมายและกลมกลืนเข้าไปกับความรู้สึกและประสบการณ์"³

การฟังตามความหมายดังกล่าวนี้ของธาคัยกระบวนการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. Hearing การไต่ถาม เป็นกระบวนการรับรู้ทางสัทชั้นแรกของการฟัง
2. Listening เมื่อหูรับสัญญาณเสียงเข้าไปแล้วจะส่งไปยังสมองตามลำดับขั้น เพื่อแปลความหมายของเสียงที่ไต่ถาม ในขั้นนี้ต้องใช้สมาธิและความตั้งใจอย่างจริงจัง

¹ กิติยวดี บุณยเชื้อ, "กลุ่มทักษะ : ภาษาไทย," ในหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ, สุมิตร คุณานุกร, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : สारมวสชนจำกัด แผนกการพิมพ์, 2520), หน้า 82.

² วิทยาลัยนานาชาติเทคโนโลยี, กรมสามัญศึกษา, เทคนิคการพูดและการฟัง, พิมพ์ครั้งที่ 2, (นครหลวงกรุงเทพธนบุรี : โรงพิมพ์สุรสภา, 2515), หน้า 70.

³ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 100.

3. Auding เป็นกระบวนการขั้นสูงของการฟัง ก้อนนอกจากจะรู้ความหมายของเสียงที่ได้ยินแล้ว ยังต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และรู้จักประเมินคุณค่าว่าควรเชื่อถือเพียงใด แล้วจึงแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบไปตามที่ต้องการ¹

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การฟังนั้น เริ่มต้นจากการได้ยินเสียงแล้วจึงรับรู้ เข้าใจ ถึกและนำไปใช้ประโยชน์ เป็นกระบวนการที่เป็นขั้นตอนและเป็นไปตามระดับพัฒนาการของผู้ฟัง จอห์น ดี สแตมเบอร์ (John D. Stammer) ให้ความเห็นว่า "การเข้าใจขบวนการของการฟังและนำเอาความเข้าใจนั้นไปสร้างเสริมบรรยากาศในการฝึกฝนทักษะการฟังให้เกิดผล จะเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่าการคิดค้นหาเครื่องมือใหม่ ๆ มาให้เด็กใช้เสียอีก"²

ประเภทของการฟัง

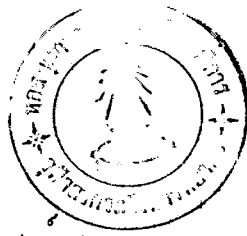
ได้มีผู้จำแนกประเภทของการฟังไว้ต่าง ๆ กันดังนี้คือ

พอล ซี. เบิร์น (Paul C. Burns) ได้กล่าวถึงการฟัง 3 ประเภท คือ

1. การฟังอย่างนิยมชมชอบ (Appreciational) ผู้ฟังจะได้รับทั้งความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเกิดความรู้สึกไปตามเรื่องที่ฟัง
2. การฟังเพื่อเอาสาระสำคัญ (Informational) ผู้ฟังตั้งใจฟังเพื่อจดจำสิ่งที่ได้ฟังอย่างละเอียด สามารถตอบคำถาม ทำตามขั้นตอนของคำอธิบายหรือคำสั่งดำทับ เหตุการณ์ของเรื่อง และจับใจความสำคัญได้

¹Dorothy Rubin, Teaching Elementary Language Arts (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1975), p.81.

²John D. Stammer, "Target": The Basics of Listening," Language Arts 54 (September 1977) : 661.

3. การฟังอย่างพิถีพิถัน (Critical) ผู้ฟังสามารถแยกแยะสิ่งที่ฟังได้ว่าอะไรเป็นข้อคิดเห็น อะไรเป็นข้อเท็จจริง และเข้าใจความต้องการของผู้พูด¹

ส่วน แลร์รี่ ดี. เคนเนดี้ (Larry D. Kennedy) ได้จัดประเภทของการฟังไว้ 7 ประเภท คือ

1. การฟังทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน (Simple Listening) เช่น การฟังการสนทนา การฟังทางโทรศัพท์
2. การฟังเพื่อจำแนกเสียง (Discriminative Listening) เช่น การฟังเสียงสัตว์ เสียงยวดยาน เสียงที่แสดงความรู้สึก
3. การฟังเพื่อเป็นการพักผ่อน (Listening for Relaxation) เช่น การฟังบทกลอน การฟังเรื่องราวและนิทานต่าง ๆ
4. การฟังเพื่อเอาสาระสำคัญ (Listening for Information) เช่น การฟังประกาศ การฟังความคิดเห็น และการฟังเพื่อตอบคำถาม
5. การฟังเพื่อเอาความคิด (Listening to Organize Ideas) เช่น การฟังการอภิปราย และการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ
6. การฟังอย่างพิถีพิถัน (Critical Listening)
7. การฟังเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (Creative Listening) เช่น การฟังดนตรี และการแสดงต่าง ๆ²

รองรัตน์ อิศรภักดี และเทวีฉล กุสุมา ณ อยุธยา นักการศึกษาไทยได้จัดประเภทการฟัง เป็น 4 ประเภทคือ

¹Pual C. Burns, Betty L. Broman and Alberta L. Lowe Wantling, The Language Arts in Childhood Education (Chicago : Rand Mc Nally & Company, 1971), p.83.

²Larry D. Kennedy, Teaching the Elementary Language Arts (New York : Harper & Row, Publishers, 1975), p.146.

1. การฟังอย่างมีไคล้ให้ความสนใจมากนัก คือในระยะแรกไม่สนใจฟังแต่เมื่อมีคนใดที่นำสนใจ หรือถูกกระตุ้นเตือนให้ฟัง จึงจะหันมาสนใจฟัง
2. การฟังอย่างนิยมชมชอบ เป็นการฟังที่ผู้ฟังตั้งใจฟัง และมีโนภาพไปตามาเรื่องที่ฟัง เช่นการฟังละคร การฟังบทกลอน
3. การฟังอย่างสนใจ เป็นการฟังที่ผู้ฟังตั้งใจจดจำสิ่งที่ฟังอย่างละเอียด เพื่อจะคงทำตามในภายหลัง
4. การฟังอย่างสนใจและมีการพินิจพิเคราะห์ เป็นการฟังเพื่อประเมินคุณค่าของเรื่องที่ฟัง และคิดพิจารณาว่าสิ่งที่ผู้พูดพูดนั้นผิดถูกอย่างไร¹

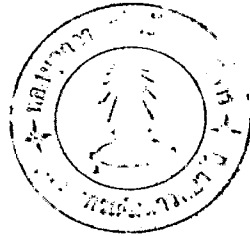
นอกจากนี้ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้จัดประเภทการฟัง ซึ่งคล้าย ๆ กันที่กล่าวมาแล้ว เป็น 6 ประเภทดังนี้คือ

1. การฟังคำอธิบายและคำสั่ง เช่น การฟังคำอธิบายเกี่ยวกับบทเรียน การบรรยายลักษณะของสิ่งของ สถานที่ และทิศทาง รวมทั้งการฟังคำสั่งจากผู้อื่น
2. การฟังเพื่อส่งเสริมจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์
3. การฟังเพื่อรายงานต่อผู้อื่น
4. การฟังเพื่อการเรียนรู้
5. การฟังเพื่อวิเคราะห์
6. การฟังการสนทนา²

จะเห็นได้ว่า การฟังนั้นมีหลายประเภท และทุกประเภทล้วนมีความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝน เพื่อให้เกิดทักษะในการฟังประเภทนั้น ๆ อย่างเต็มที่

¹ รวงรัตน์ อิศรภักดี และเทือก กุสุมา ณ อุษยา, วิธีสอนภาษาไทย (พระนคร: โรงพิมพ์ครูสภา, 2514), หน้า 95-96.

² หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, เทคนิคการพูดและการฟัง, หน้า 71-77.

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการฟัง

การฟังให้เกิดผลดีเยี่ยมเมื่อองค์ประกอบหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้องของ เอลตัน ซี. มอร์ริส (Alton C. Morris) กล่าวว่า "ผู้พูดดียอมทำให้การฟังดี" (The better the speaker, the better the listening is likely to be)¹ และกล่าวย้ำต่อไปว่า "ถึงแม้ผู้พูดจะทำให้การฟังดี แต่ความสามารถ และทักษะของผู้ฟัง ก็ยังไม่สำคัญไปกว่าตัวผู้ฟังเองที่รู่ว่าจะฟังอย่างไร"²

เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อประสิทธิภาพในการฟังคือ ผู้พูดและผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับผู้พูดและผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพนี้ ได้มีผู้ให้ความเห็นไว้ดังนี้คือ

ในค่านับผู้พูด นอกจากจะมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่พูดอย่างถี่ถ้วนแล้วยังต้องรู้จักปรับสีหน้า ท่าทาง และน้ำเสียงให้เหมาะสมกับเรื่องและผู้ฟังด้วย³

ส่วนผู้ฟังนั้นจะต้องมีคุณสมบัติบางประการดังนี้ จึงจะได้ชื่อว่า เป็นผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพ คือ

1. มีสมาธิ ถ้าไม่มีสมาธิจะทำให้เข้าใจเรื่องไม่ตลอด ไม่ติดต่อกันและอาจจะเคยขอลงความสำคัญบางตอนไป ถ้าสามารถฝึกให้มีสมาธิได้แล้วก็จะทำความเข้าใจเรื่องที่ฟังได้ง่ายขึ้น

2. ต้องใช้ความคิดไปในขณะที่ฟังด้วยคือ คือความหมายของข้อความที่ได้ยิน เมื่อตีความหมายได้ก็จะเข้าใจ และศึกษาค้นคว้าเรื่องในลำดับต่อไปได้

¹ Alton C. Morris, "Fundamental of Listening," in College English, ed. Alton C. Morris. (New York : Harcourt, Brace & World, Inc., 1964), p.702.

² Ibid., p.705

³ ละเมียด อนุกุลเพชรเกษม, "การเล่านิทาน," วิทยาสาร 22(กุมภาพันธ์ 2514):9.

3. มีความจำคี่ เพราะการฟังไม่เหมือนการอ่าน ซึ่งอาจย้อนทบทวนได้
ถ้าต้องการ แต่การฟังอาจจะผ่านไป

ท. กล้วยไม้ ณ อยุธยา โคกดาวถึงผู้ฟังที่ไม่มีประสิทธิภาพว่าเป็นเพราะมี
ความบกพร่องในการฟังหลายประการ เป็นคนว่า ไม่สามารถควบคุมความสนใจของตนได้ มี
อะไรมาบกรนเพียงเล็กน้อย ก็ฟังไม่รู้เรื่องเสียแล้ว และในขณะที่ฟังก็คิดหลายเรื่องไปพร้อมกัน
นอกจากนี้ยังฟังไม่ถูกวิธีอีกหลายอย่าง เช่น ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้พูด ไม่สนใจฟังเท่าที่ควร
เพราะคิดว่าตนรู้แล้ว สนใจแต่หาทาง การแต่งกายและบุคลิกของผู้พูด ฟังโดยเสแสร้งว่าตน
เข้าใจสิ่งที่ผู้พูด พูดให้ฟัง เป็นอย่างดี เพื่อให้ผู้พูดพอใจ และฟังควยคินสอ คือจดทุกคำพูดที่ฟัง²

นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการฟังอีกประการหนึ่งคือ บรรยากาศ
ในการฟัง ซึ่งรวมถึงสภาพการณ์ต่าง ๆ ในห้องที่ฟังด้วย เป็นคนว่า การถ่ายเทอากาศ อุณหภูมิ
ความชื้น อากาศภายในห้อง เสียงที่ดังอยู่นอกห้อง การจัดที่นั่งฟัง แสงสว่าง เวลา ขนาดของห้อง
และการออกแบบตกแต่งห้อง ถ้าสามารถควบคุมและจัดให้เหมาะสม จะช่วยใหญ่ผู้ฟัง ฟังอย่างมี
ความสุข และได้รับประโยชน์จากการฟังอย่างเต็มที่³

การสอนทักษะการฟัง

การฟัง เป็นทักษะทางภาษาที่มีความสำคัญยิ่งใน การติดต่อสื่อความหมายซึ่งกันและกัน
และในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เป็นทักษะที่สามารถสอนกันได้ด้วยวิธีการที่เป็นลำดับเป็นขั้นตอน⁴

¹ สุวรรณภา เกรียงไกรเพ็ชร, "การอ่านและการฟังเพื่อจับใจความ," ใน ศิลปการใช้
ภาษา, ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมวิชาการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา,
2517), หน้า 40.

² ท. กล้วยไม้ ณ อยุธยา, "ศิลปะการฟัง," วิทยาสาร 27 (พฤษภาคม 2519): 18-19.

³ Alton C. Morris, "Fundamental of Listening," p.703.

⁴ Daniel J. Tutolo, "A Cognitive Approach to Teaching Listening,"
Language Arts 54 (March 1977) : 265.

และสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นตามลำดับโดยอาศัยเวลา ความอดทน การฝึกฝน และการสังเกต¹ การที่ครูบางคนคิดว่า การฟังพัฒนาไปตามธรรมชาติไม่จำเป็นต้องมีการสอนนั้น พอล ซี. เบอ์นส์ (Paul C. Burns) ให้ความเห็นว่า "ความคิดนี้ควรได้รับการพัฒนาให้เข้าใจเสียใหม่ให้ถูกต้อง"² ซึ่ง เจมส์ เอ. สมิท (James A. Smith) ก็มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า "เด็กของทุกกลุ่มภายใต้อิทธิพลของเสียงน่านาชนิดไม่มีวันจบสิ้น เขาไม่รู้เลยว่าอะไรที่ควรฟัง หรือจะฟังอย่างไร เพราะฉะนั้น การย้ำ และกระตุ้นให้มีการสอนฟัง จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องกระทำกันต่อไป"³ นอกจากนี้ สมิท ยังได้อ้างถึงความสำคัญของการสอนฟังจากการศึกษาของ Central New York School Study Council ซึ่งสรุปใจความสำคัญบางประการได้ดังนี้คือ

1. เด็กในชั้นประถมเรียนรู้อย่างละเอียดต่าง ๆ โดยการฟัง ถ้าเราสอนฟังโดยตรง เราก็จะพัฒนาคุณภาพของการเรียน
2. เด็กตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมปีที่ 6 เรียนรู้โดยตรงทันทีจากการฟัง ได้ดีกว่าจากการอ่าน เพราะเด็กในระดับชั้นนั้น ๆ นี้ ยังไม่มีทักษะการอ่านมากพอที่จะอ่านเอาความ ครูจึงควรให้ความสำคัญกับการสอนฟังในฐานะที่เป็นทักษะทางภาษาเช่นเดียวกับ การอ่าน

002880

¹ธีรยุทธ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา, "การฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาวิชาฟังและพูดภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษ แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 21. อ้างจาก เมืองทอง แชนมณี, "ศิลปะการฟัง," เอกสารประกอบการศึกษาหน่วยแพทย์ศาสตร์ศึกษา.

²Paul C. Burns, The Language Arts in Childhood Educational, p. 86.

³James A. Smith, Creative Teaching of the Language Arts in Elementary School (Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1973), p.64.

3. เด็กเรียนซ้ำมีคำหมายความว่า จะคงค้อยู่ในการฟังไปด้วย ดังนั้นการฟังจึงเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะสอนเด็กเรียนซ้ำ
4. เด็กในระดับชั้นประถมปีที่ 6 มีความสามารถในการอ่านและการฟังดีกว่าเด็กในระดับชั้นอื่น ๆ และดูเหมือนว่าพัฒนาการในการฟังดีกว่าการอ่านมาก
5. ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความสามารถในการฟังของเด็กชายและเด็กหญิงในทุกระดับชั้น ทั้งแก่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมปีที่ 6¹

คอร์รอลด์ ไฮด์แมน (Corroll Heideman) ครูประถมศึกษาในรัฐวิสคอนซิน ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นอีกผู้หนึ่งที่เห็นความสำคัญของการฝึกทักษะการฟังให้แก่เด็ก เขาสนับสนุนให้ครูและพ่อแม่ฝึกทักษะการฟังให้แก่เด็กด้วยการอ่านเรื่องต่าง ๆ ให้เด็กฟังทุกวัน และโลกาวถึงผลดีของการอ่านให้เด็กฟังไว้ 10 ประการดังนี้คือ

1. ภาษาทุกภาษาเริ่มจากการพูด ไม่มีวิธีใดที่จะสร้างและเรียนรู้รูปแบบการใช้ภาษาใดที่ดีกว่าการได้ยิน
2. การอ่านให้เด็กฟัง เป็นวิธีพิเศษในการเข้าถึงเด็กที่อ่านไม่ได้ เด็กเหล่านี้ไม่คอยไปอ่านมากนัก และไม่สนุกสนานในการอ่าน แต่เขาก็จะฟังครูอ่านและชอบฟังอย่างยิ่ง คุย การอ่านให้เขาฟังจะทำให้เขามีโอกาสซาบซึ้งกับภาษาเขียนที่สละสลวย มีโอกาสที่จะนำคำคาด เมื่อตัวเอกที่เขาชอบตาย และมีโอกาสที่จะตื่นเต้น เมื่อเนื้อเรื่องดำเนินมาถึงจุดที่น่าตื่นเต้น และจะเป็นทางให้เขาอยากอ่านด้วยตนเอง
3. การอ่านให้เด็กฟัง เป็นวิธีเพิ่มพูนความสนใจของนักอ่าน
4. การอ่านให้เด็กฟังช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ในการใช้ภาษา มีโอกาสใช้จินตนาการของตนเอง และซาบซึ้งกับภาษาเขียนที่สละสลวย

¹James A. Smith, Creative Teaching of Language Arts in the Elementary School, p.65.

5. การอ่านให้เด็กฟังช่วยปรับปรุง ความสามารถในการเขียน เพราะเด็กได้
เรียนรู้คำศัพท์

"ไม่มีวิธีใดที่จะ เรียนรู้คำศัพท์ที่ดีกว่าการฟัง และการได้ยินการใช้ศัพท์ใน
ประโยค"

" ความรู้สึกซาบซึ้งกับภาษาเปรียบเทียบจะบังเกิดขึ้นเมื่อได้ฟัง "

6. การได้ฟังคนอ่านบทระยกรองที่มีความรู้สึก มีจังหวะจะโคน ทำให้เด็ก
บังเกิดความชื่นชมบทระยกรองได้เป็นอย่างมาก

7. การอ่านให้ฟัง เป็นวิธีการที่ดีที่จะช่วยให้เด็กรู้จักกับโลกภายนอกได้พบเห็น
รับรู้วัฒนธรรมของชนชาติอื่น

8. ทำให้เด็กได้แสดงความรู้สึกเกี่ยวกับความรัก ความเกลียด ความกลัว
ความภาคภูมิใจ

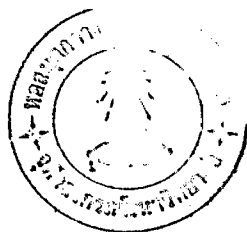
9. ทำให้เด็กได้พัก และแก้ปัญหาหนักเรียนก่อน เพราะเขาจะนั่งนิ่งตั้งใจฟัง
สิ่งที่ครูอ่านให้ฟัง

10. ฝึกให้เด็กฟังอย่างตั้งใจ และใช้วิจารณ์ตามเป็น นับเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่
การคิด และแสดงความคิดเห็นได้เป็นอย่างดี¹

ความเห็นของ โสค์แมน เกี่ยวกับการอ่านให้เด็กฟังทุกวันนี้ คาโรล วุกีลิช
(Carol Vukelich) ก็มีความเห็นเช่นเดียวกัน เขากล่าวว่า "ครูควรอ่านให้เด็กในชั้นเล็ก
ฟังสม่ำเสมอ เพราะการพัฒนาให้เข้าใจสิ่งที่ฟัง มีส่วนช่วยให้เข้าใจสิ่งที่อ่าน"²

¹ผู้สือ กุญอินทร์, "ผลดี 10 ประการของการอ่านให้เด็กฟังทุกวัน," ประชาศึกษา
30 (ธันวาคม 2521) : 14-15.

²Carol Vukelich, "The Development of Listening Comprehension
through Storytime," Language Arts 53 (November/December 1976) : 839.

ความมุ่งหมายในการสอนฟัง

การสอนฟังย่อมมีความมุ่งหมายต่าง ๆ กันตามระดับของผู้ฟังและประเภทของการฟัง สำหรับการสอนฟัง ในระดับชั้นประถมศึกษาชั้นนั้น แซม ดูเกอร์ (Sam Duker) ให้คำความเห็นว่า ควรสอนโดยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการและมีทักษะในการฟังอย่างแท้จริงคือ รู้จักเลือกสิ่งที่จะฟัง รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ รู้จักคัดสรรใจ มีความตั้งใจในการฟัง อยากรู้ อยากเห็น และมีปฏิริยาโต้ตอบต่อสิ่งที่ฟัง¹

สมบูรณ์ พรรณาภท โคกกล่าวถึงความมุ่งหมายในการสอนฟังให้แก่เด็กกว่า ในการสอนฟังนั้นย่อมมุ่งที่จะส่งเสริมให้เด็กได้รับทักษะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความตั้งใจฟัง
2. ความสามารถในการจับใจความ คือ ฟังอย่างใดเรื่องใดราว จับใจความสำคัญได้ สรุปได้
3. ความสามารถในการคัดแปลงเรื่องจากที่ฟัง เพื่อนำไปใช้ มิใช่แต่เพียงฟังแล้วจำได้ แต่ฟังแล้วยังสามารถรวบรวมเรื่องราว เพื่อให้เป็นหมวดหมู่ใหม่ได้ อย่างถูกต้อง
4. ความสามารถในการฟังอย่างใช้วิจารณญาณ ฟังโดยตีใจใคร่ครวญไตร่ตรอง เรื่องที่ฟังว่าถูกต้องน่าเชื่อถือเพียงใด
5. มารยาทในการฟัง นอกจากตั้งใจฟังแล้วยังแสดงว่าสนใจและเข้าใจได้ ตลอดจนซักถามและโต้ตอบ
6. เสริมสร้าง ความสนใจ เมื่อใดฟังแล้วยังก่อให้เกิดนิสัยอยากรู้ อยากเห็น รักการค้นคว้า เรื่องนั้นต่อไป

¹ Sam Duker, "Listening," in Encyclopedia of Educational Research, p.750.

7. เสริมสร้างรสนิยมในการฟัง รู้จักเลือกฟังในสิ่งที่มีประโยชน์¹

หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ได้กำหนดความมุ่งหมายในการสอนฟัง โดยใช้คำว่า "จุดประสงค์การเรียนรู้" สำหรับแต่ละระดับชั้น ดังนี้

ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 หลักสูตรได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ใหญ่เรียนมีความสามารถ ดังนี้คือ

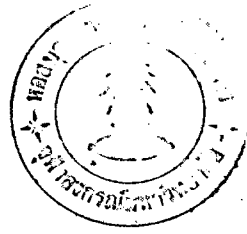
1. สามารถฟังและแยกเสียงต่าง ๆ ได้
2. ปฏิบัติตนได้ถูกต้องของขณะที่ผู้อื่นพูด
3. ฟังแล้วเข้าใจและปฏิบัติตามคำแนะนำได้ถูกต้อง
4. มีสมาธิ และให้ความสนใจในการฟังคำอธิบาย
5. ฟังแล้วเข้าใจเนื้อเรื่อง
6. เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และมีพัฒนาการทางภาษาอันเหมาะสมแก่วัย

ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และ 5-6 หลักสูตรได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เพิ่มเติมจากในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และขยายความจุดประสงค์เดิมให้ละเอียดขึ้นเป็นต้นว่า ฟังแล้วแยกเสียงที่เป็นองค์ประกอบของคำได้ ฟังแล้วบอกได้ว่าเรื่องนั้น ๆ มีใจความสำคัญอย่างไร บอกจุดประสงค์หรือเจตนาของผู้พูดได้ แยกข้อเท็จจริงจากข้อความที่ฟังได้ กัดสินใจว่าควรปฏิบัติอย่างไรได้ ฟังแล้วคิดถามและบอกความเห็นได้อย่างมีเหตุผล อธิบายความหมายหรือเนื้อหาของผู้พูดได้ในกรณีที่ผู้พูดไม่บอกตรง ๆ เล่าเรื่องที่ฟังมาได้ถูกต้อง บรรยายความรู้สึกรวมถึงจินตนาการที่เกิดขึ้นในใจเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ได้ ฯลฯ²

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สมบูรณ์ พรหมภาพ, โน้ตประกอบการสอนวิชาภาษาศิลป์ในโรงเรียนประถมศึกษา. หน้า 66 (ฉัสดำเนา) อ้างถึงใน ธีรยุทธ เสนิงค์ ๗ อัญญา, "การฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาวิชาฟังและพูดภาษาไทยชั้นประถมศึกษาตอนต้น," หน้า 19.

² กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา 2521 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2520), หน้า 2-47.

ข้อเสนอแนะในการจัดการสอนฟังให้แก่เด็ก

ดูเกอร์ (Duker) ได้ให้หลัก 4 ประการที่จะเป็นแนวทางในการสอนฟังให้แก่เด็กในระดับประถมศึกษา คือ

1. ควรให้เด็กได้รับประสบการณ์ในการฟังด้วยความพอใจแทนที่จะเป็นการฟังด้วยความรู้สึกที่ฝืนใจ
 2. ครูควรจัดเตรียมกิจกรรมในการฟังแต่ละวันไว้ให้มากที่สุด เพื่อสนองความต้องการของเด็กให้เพียงพอ
 3. การฟังในชั้นเรียนไม่ควรจำกัดวงแคบเฉพาะการฟังครูพูด
 4. ควรกำหนดความมุ่งหมายในการฟังไว้ให้ชัดเจน มิใช่ให้ฟังโดยไม่มีจุดหมาย¹
- ระพี นาคทรพร ได้ให้ข้อเสนอแนะที่นอกเหนือไปจากหลักดังกล่าวข้างต้นอยู่บางประการคือ

1. เวลาครูเตรียมการสอนภาษาไทย ไม่ว่าจะสอนอ่าน วรรณคดี หรือสอนการใช้ภาษา ควรคิดแทรกการสอนฟังไว้ในชั่วโมงนั้น ๆ ด้วย เช่น อาจฝึกให้นักเรียนฟังสัก 10 - 15 นาที ในบางบทเรียน บางชั่วโมง โดยตั้งความมุ่งหมายลงไปให้แน่นอนว่าต้องการให้ฟังเพื่ออะไร

2. ควรจัดชั่วโมงสำหรับการฟังไว้เป็นพิเศษ ประมาณเดือนละครั้ง และเชิญวิทยากร ซึ่งอาจเป็นครูในโรงเรียน หรือบุคคลภายนอกโรงเรียนมาบรรยายให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้ฟังด้วยปากเปล่า หรือด้วยการเขียนสรุปหรือครูอาจตั้งคำถามให้นักเรียนตอบในแต่ละประเด็น

¹ Sam Duker, "Listening," in Encyclopedia of Educational Research, p.750.

3. ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรบ้างตามโอกาส เช่น จัดให้มีปฐกถาหรือโต้วาทีในเรื่องง่าย ๆ หรือการอภิปรายในเรื่องที่น่าสนใจ โดยเชิญวิทยากรภายนอกหรือจัดให้นักเรียนทำกิจกรรมเหล่านี้เองบ้าง เท่าที่จะทำได้ เพื่อให้นักเรียนจะได้ฝึกทักษะในการฟังเพิ่มเติมจากการฝึกในห้องเรียน,

4. ถ้าโรงเรียนสามารถจัดหาอุปกรณ์ได้ ครูอาจใช้อุปกรณ์บางอย่างช่วยในการฝึกทักษะการฟัง เช่น เครื่องบันทึกเสียง แผ่นเสียง

5. ครูภาษาไทย ควรร่วมมือกับครูที่สอนวิชาอื่น ๆ ขอให้สอดแทรกการฝึกทักษะการฟังเข้าไปในการสอนวิชาเหล่านี้ด้วย เพราะการเรียนรู้ทุกวิชาของอาศัยการฟัง¹

บทบาทของครูในการสอนทักษะการฟังให้แก่เด็ก

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้เด็ก มีพัฒนาการในการฟัง ดังนั้นครูจึงควรทราบถึงบทบาทของตนและดำเนินการให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม บทบาทของครูในการสอนทักษะการฟังให้แก่เด็ก ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการสอนฟังทั้งชาวไทยและต่างประเทศ มีหลายประการ ซึ่งสรุปเป็นข้อ ๆ ใจคังนี้คือ

1. จัดบรรยากาศในการฟังให้เป็นไปตามธรรมชาติ เพราะบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติไม่เคร่งเครียดเกินไปยอมทำให้เด็กมีความสุขในการฟัง
2. พูดคุยหาทางที่น่าสนใจ มีชีวิตชีวา ในระดับความเร็วที่เหมาะสมที่เด็กจะตามได้ทัน
3. ฝึกนิสัยในการเป็นผู้ฟังที่ดีให้แก่เด็ก
4. เมื่อเล่าเรื่องให้เด็กฟังแล้วตรวจสอบความเข้าใจของเด็กด้วย การตั้งคำถามให้ตอบ เช่นเดียวกับการวัดความเข้าใจในการอ่าน

¹ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, ภาษาไทย อนุสารประกอบหลักสูตรประถมศึกษาชุดที่ 2 ประโยคประถมศึกษาตอนปลาย (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515), หน้า 21.

5. ชมเชยให้กำลังใจ เมื่อเด็กเป็นผู้ฟังที่ดีและมีมารยาทในการฟัง
6. ฝึกตัวครูของให้เป็นผู้ฟังที่ดีด้วย
7. หลีกเลี่ยงการพูดซ้ำ ๆ โดยไม่จำเป็นเพราะจะทำให้ความสนใจของเด็ก

ลดลงไป

8. ให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัด
9. หากเด็กไม่สนใจในขณะที่ครูพูด ควรจะเว้นระยะโดยหยุดรอสักครู่แล้วจึงจะดำเนินการพูดต่อไป
10. เปิดโอกาสให้เด็กได้พูดบ้าง แทนที่ครูจะพูดคนเดียว

กิจกรรมในการสอนฟัง

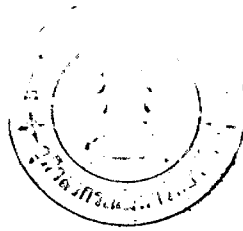
กิตติยวดี บุญเชื้อ ได้เสนอแนะกิจกรรมในการสอนฟังไว้ดังนี้คือ

1. ให้ฟังเสียงของวัสดุต่าง ๆ และจับให้ถือว่าเป็นเสียงของอะไร
2. ให้ฟังจังหวะต่าง ๆ แล้วเกาะตามไม้ลูก หรือเลือกจังหวะเพลงง่าย ๆ ให้เด็กทายว่าเป็นเพลงอะไร
3. ให้ฟังคำสั่งแล้วปฏิบัติตามไม้ลูกของ นักเรียนอาจจะผลัดกันออกคำสั่งได้
4. ให้ฟังบทประพันธ์หลาย ๆ แบบ รวมทั้งเพลงหรือบทละคร แล้วทดสอบความเข้าใจ หรือจินตนาการ ด้วยการให้สร้างภาพประกอบ หรือบรรยายใหม่ด้วยภาษาของตนเอง
5. ให้ฟังโดยหาเหตุผลมาตัดสินว่า ข้อความที่ได้ยินนั้นเป็นไปได้อย่างไร เช่น คนหูหนวกไปฟังคนกรีดร้องที่สังคีตศาลา หรือ ชายชาพิการวิ่งไล่จับผู้ร้ายได้สำเร็จ เป็นต้น
6. ให้ฟังเสียงของตัวเอง เพื่อสำรวจขอบปรองและหาทางปรับปรุงแก้ไข
7. จัดเกมส์ต่าง ๆ ที่เป็นการเน้น และฝึกทักษะการฟังโดยเฉพาะ¹

¹กิตติยวดี บุญเชื้อ, "กลุ่มทักษะ : ภาษาไทย," หน้า 84.

สถิติ ไกรสินธุ์ ก็คือเสนอแนะกิจกรรมที่น่าสนใจในการสอนทักษะการฟังไว้หลาย
ประการ เช่น

1. การฟังเพื่อให้ได้รายละเอียด ครูอ่านหรือเล่านิทานหรือเรื่องสั้น ๆ ให้ฟัง
แล้วตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ
2. การฟังเพื่อจับใจความสำคัญ ครูอ่านหรือเล่านิทาน หรือเรื่องสั้น ๆ ให้ฟัง
แล้วให้นักเรียนเขียนสรุป หรือให้เลือกประโยคที่เป็นใจความสำคัญของเรื่อง
3. การฟังเพื่อปฏิบัติตามคำแนะนำ ครูออกคำสั่งเพียงครั้งเดียวให้นักเรียน
ปฏิบัติตาม เช่น "มีผู้ชายจับจุมูก" ฯลฯ หรือให้เล่นตัดกระดาษ พับกระดาษ ตามคำสั่งเป็นชั้น ๆ
หรือแจกกระดาษให้วาด หรือเขียนตามที่คุณสั่ง เช่น "เขียนชื่อमुखवानของกระดาษ"
"เขียนเลข 1 - 10 ริมกระดาษคานชาย"
4. การฟังเพื่อรู้จักเอาความหมาย ครูอ่านข้อความให้ฟังให้นักเรียนรู้จักใช้
ข้อความข้างเคียง เอาความหมายของคำที่ยังไม่รู้ เช่น "ในตอนที่เขาถูกรบรคาหมูกมรมินมา
คตมเกสรคอกไม้" สอนให้นักเรียนรู้จักนำคำว่า หมู บิน เกสรคอกไม้ มาช่วยทายคำว่า "ภมร"
ว่าน่าจะหมายถึงสิ่งใด
5. การฟังเพื่อสำรวจว่า ข้อความเกี่ยวข้องกันหรือไม่ ครูอ่านข้อความให้ฟัง
แล้วให้เลือกประโยคที่ไม่สัมพันธ์กับประโยคอื่น ๆ หรือเลือกคำศัพท์ที่ใช้ในลูกคตงในข้อความนั้นๆ
6. การฟังเพื่อการเปรียบเทียบ ครูอ่านรายชื่อสิ่งต่าง ๆ ให้นักเรียนฟังและ
หัดเปรียบเทียบ เช่น อะไรไม่เป็นพวกเดียวกัน ชน ส้ม ขนมนมึง ตะเกียบ
7. ฟังเพื่อการวินิจฉัยหรือสรุป ครูอ่านข้อความให้ฟัง แล้วตั้งคำถามซึ่งนักเรียน
ต้องคิดหาคำตอบเองจากการพิจารณาข้อความทั้งหมด เช่น "เย็นวันนั้นต้องฟ้ามีคคร์ม มาเนีวี่ง
กดับบ้าน เมชิฎไปเหยียบเขาเปลือกหอยที่ชาวประมงถองไว้" ถามว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นที่ไหน
มาเนีวี่งกดับบ้านเพราะกำลังจะมีอะไรเกิดขึ้น
8. การฟังอย่างมีวิจารณญาณ ครูอ่านบทความหรือบทวิจารณ์ให้ฟังแล้วให้

นักเรียนบอกจุดประสงค์ของผู้เขียน หรือบอกถ้อยคำที่เป็นการจงใจให้เชื่อ¹

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเสนอแนะอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งครูสามารถเลือกใช้ได้เหมาะสม เป็นคนว่า

อ่านเรื่องให้ฟัง โดยไม่รีบร้อน และหาทางประกอบหรือใช้หูเมื่อเดาเรื่อง เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ และตั้งใจฟัง และถอยผ่อนคำถามเป็นระยะ

- ให้เด็กไปรวบรวมเสียงที่ได้ยินในสถานที่ต่าง ๆ ที่ครูกำหนด
- เชิญวิทยากรมาพูดเรื่องที่น่าสนใจให้ฟัง
- เล่นเกมกระซิบข้อความดูว่า เด็กจกจำข้อความที่ได้อ่านครบถ้วนทุกคำพูดมากน้อย

เพียงใด

ครูกระทำเสียงต่าง ๆ เช่น ตอกตะปู ตบมือ เคาะประคูด เป็นคน แล้วให้นักเรียน ใช้คำพูดแทนเสียงที่เกิดขึ้น เช่น ตอกตะปู โป๊ก โป๊ก ตบมือ แปะ แปะ เคาะประคูด กอก กอก

อ่านกลอนให้ฟัง แล้วเว้นคำสัมผัสบางคำให้นักเรียนลองเติมเอง

จักกลุ่มอภิปราย เพื่อฝึกการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี

หาบทความมาอ่านให้ฟัง แล้วตั้งคำถามเชิงวิจารณ์

เล่นทายปัญหา

ฝึกให้เลือกลักษณะภาพหนึ่งจากภาพที่มีเสียงคล้ายกัน เช่น กรรไกร บันได

เสื่อ เสื่อ ลัง ลัง

อ่านข้อความสั้น ๆ ให้ฟัง 2 ครั้ง ครั้งที่ 2 เว้นการอ่านคำบางคำหรือวลีบางวลี แล้วให้ผู้ฟังบอกวาคำใด หรือวลีใดหายไป

อ่านคำที่มีเสียงคล้ายกันและต่างกันคราวละ 3 คำ ให้เลือกรักคำที่ออกเสียงเหมือนกัน และไม่เหมือนกัน

¹ สนิท ไกรสิทธิ์, "การสนทนาและการฟังในชั้นประถม," 49.

- ให้ฟังการอภิปราย ไต่สวน ข่าวก่อน แล้วนำมาอภิปรายกันถึงข้อเท็จจริง สิ่งที่ต้อง
ควรเป็นไปได้อะไร หรือเป็นไปไม่ได้

การ ฝึกและประเมินผล การฟัง

การฟัง เป็นทักษะที่วัดและประเมินผลได้เช่นเดียวกับทักษะอื่น ๆ วิธีการที่ใช้ เช่น
การสังเกตเป็นหมู่และรายบุคคล การสัมภาษณ์ และการทดสอบ¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
รัฐประณี นาคทรพรพ ได้กล่าวถึงวิธีการวัดทักษะการฟังไว้ว่า อาจทำได้โดย

1. ให้นักเรียนฟังบทความหรือบทประพันธ์ซึ่งครูอ่านให้ฟัง แล้วตั้งคำถามให้
ตอบแสดงความเข้าใจเรื่องนั้น
2. ให้ครูหรือใครคนหนึ่งพูดเรื่องราวที่นักเรียนมีประสบการณ์พอที่จะเข้าใจ
แล้วครูตั้งคำถามให้ตอบแสดงว่าเข้าใจเรื่องที่ถูก
3. ให้ฟังเสียงที่บันทึกไว้ เช่น จากเสียง หรือแถบบันทึกเสียง แต่ถ้าใช้วิธีนี้
จะต้องดูให้แน่ใจว่า การบันทึกนั้นดี แจ่มชัดพอที่นักเรียนจะเข้าใจ²

ในการวัดและประเมินผล การฟัง มีข้อควรคำนึงบางประการ ดังนี้คือ

1. ถ้าเป็นการวัดโดยวิธีทดสอบ ข้อทดสอบนั้นควร เป็นชนิดที่นักเรียน
ตอบเองได้ โดยไม่มีอิทธิพลของการเขียนและการอ่านเข้ามาเกี่ยวข้อง มิฉะนั้นจะ
กลายเป็นการวัดผลการเขียน และการอ่านไปด้วย ทำให้ผู้วัดไม่สามารถทราบได้ว่า การที่
นักเรียนตอบผิดไปจากที่ควรจะเป็นนั้น เป็นเพราะขาดทักษะการฟัง หรือการอ่าน การเขียน

¹ กรมวิชาการ, คู่มือการประเมินผล การเรียนตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช
2521, เล่มที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2521). หน้า 15.

² รัฐประณี นาคทรพรพ, ภาษาไทย, อนุสารประกอบหลักสูตร ประถมศึกษา ชุดที่ 2
ประโยคประถมศึกษาตอนปลาย, (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515), หน้า 105.

กันแน่ โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมต้น ซึ่งเด็กยังอ่านไม่คล่อง ครูควรอ่านให้ฟังทั้งคำถาม และคำตอบ

เดวิด พี. แฮร์ริส (David P. Harris) ได้กล่าวถึงการสร้างตัวเล็กลงของข้อทดสอบการฟังที่เหมาะสมกับเด็กที่ยังอ่านเขียนไม่คล่อง หรือผู้เริ่มเรียนว่า ควรใช้ภาพเป็นตัวเล็กลง และถ้าตัวเล็กลงเป็นภาษาเขียน ต้องพยายามทำให้ส่วนที่คงอ่านนั้นสั้น และใช้คำศัพท์หรือไวยากรณ์อย่างง่าย ๆ¹

2. เนื้อหาของเรื่องที่จะนำมาวัดทักษะการฟังขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสอน เช่น ถ้าต้องการจะวัดว่าหลังจากที่นักเรียนได้ฟังคำอธิบายเรื่องแล้ว และให้ฟังอีกครั้งหนึ่งจะเข้าใจเพียงใด ก็อาจใช้เนื้อหาเดิมได้ แต่ถ้าต้องการจะวัดว่า นักเรียนมีทักษะในการฟังเรื่องทั่ว ๆ ไปอย่างไร ก็ควรใช้เนื้อหาที่ไม่เคยได้ยิน ทั้งนี้ เพื่อที่จะวัดความสามารถในการฟังตามระดับความสามารถ วัย และชั้นเรียนจริง ๆ โดยที่นักเรียนไม่ได้มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มาก่อน เพราะถ้าหากนักเรียนเคยได้ยินได้ฟังเรื่องนั้น ๆ มาแล้ว อาจตอบได้ถูกต้องจากการจำมาโดยไม่ต้องฟังในครั้งนี้อีกเลย

3. คำศัพท์ที่นำมาใช้สร้างข้อทดสอบ ควรเป็นคำศัพท์ที่มีความถี่สูง เหมาะกับระดับความสามารถของนักเรียน และใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวัน

4. ถ้านักเรียนต้องฟังพร้อมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ครูจะต้องดูให้แน่ใจว่า นักเรียนทุกคนได้ยินสิ่งที่อ่านหรือพูด

5. ถ้าต้องใช้ข้อสอบเดียวกันสำหรับนักเรียนหลายกลุ่ม จะคงระวังไม่ให้ข้อสอบซ้ำไต่ไปถึงผู้ที่ยังมีได้เขาสอบ

¹ David P. Harris, Testing English as a Second Language, (New York : McGraw-Hill Book Co., 1969), p.36.

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาความสามารถในการฟังของเด็ก

มารี เควิน ฮอลโลว (Mary Kevin Hollow) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเข้าใจในการฟังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 602 คน จาก 16 โรงเรียนพบว่าความเข้าใจในการฟังของนักเรียน กับสติปัญญา และความสามารถทางวิชาการ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .01 และเมื่อดูความสามารถในระหว่างเพศ ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันพอที่จะเชื่อถือได้ ตามนัยทางสถิติ แต่ถ้าดูคะแนนเฉลี่ย นักเรียนชายมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนหญิงเล็กน้อย¹

อาร์มสตรอง (Armstrong) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้อรรถาภิธานของเด็กอายุ 6 - 13 ขวบ จากการฟังและการอ่าน ผลปรากฏว่า เด็กที่มีอายุ 10 ขวบลงมาเรียนรู้อรรถาภิธานจากการฟังได้มากกว่าการอ่าน ส่วนเด็กที่มีอายุ 10 ขวบขึ้นไปเรียนรู้อรรถาภิธานจากการฟังมากกว่าจากการอ่านเช่นเดียวกัน แต่จำนวนคำศัพท์ที่แตกต่างกันนั้นลดลงไปมาก²

ในปี 1969 รีเชล โจจัน รีฟส์ (Rechael Joanne Reeves) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการฟังและการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 247 คน พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการฟังกับการอ่าน โดยเด็กที่มีความสามารถในการฟังสูงปานกลาง และต่ำ จะมีความสามารถในการอ่านสูง ปานกลาง และต่ำไปด้วย และยังพบว่านักเรียนที่ทำแบบทดสอบการฟัง โดยอ่านคำตอบแบบเลือกตอบไปด้วย ทำคะแนนจากแบบทดสอบได้ดีกว่านักเรียนที่ฟังอย่างเดียว³

¹ Mary Kevin Hollow, "Listening Comprehension at the Intermediate Grade Level," Elementary School Journal 56 (December 1955): 158-161.

² Robert L. Ebel, Encyclopedia of Educational Research, p.748.

³ Rechael Joanne Reeves, "A Study of the Relation between Listening Performance and Reading Performance of Sixth Grade Pupils as Measured by Certain Standardized Tests," Dissertation Abstracts International 29 (April 1969) : 4196A.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการฟังกับการอ่านอีกเรื่องหนึ่งคือ การศึกษาของ มารี ซี. โคเบียสซิโอ (Marie C. DiBiasio) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการฟังและการอ่านของนักเรียนในระดับชั้นประถมปีที่ 2, 4 และ 6 จำนวน 493 คน จากโรงเรียนเล็ก ๆ ในชนบทของรัฐ โรคลิโอแลนดส์ ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างการฟังกับการอ่านของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 4 และ 6 แต่ในชั้นประถมปีที่ 2 นั้น ไม่มีนัยสำคัญระหว่างความสัมพันธ์ของการฟังกับการอ่าน¹

หลุยส์ ธอร์ตัน ทัน คอลลด์ (Louis Thornton Call) ได้ศึกษาระดับความเข้าใจในการฟังของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5, 6, 7 และ ม.ศ.1 จำนวน 886 คน ใช้แบบทดสอบมาตรฐานวัดความเข้าใจในการอ่าน แล้วคัดเลือกที่สอบอ่านได้คะแนนอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย จำนวน 240 คน ระดับชั้นละ 60 คน เป็นหญิง 30 ชาย 30 ทดสอบความเข้าใจในการฟัง ประเภทจับใจความสำคัญ บอกรายละเอียดบอกความหมายของคำศัพท์ และสรุปความ ผลการวิจัยปรากฏว่า คะแนนความเข้าใจในการฟังของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยที่นักเรียนชายมีความเข้าใจในการฟังดีกว่านักเรียนหญิง และเมื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการฟัง ของนักเรียนในระหว่างระดับชั้น ปรากฏว่า ความเข้าใจในการฟังของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 กับชั้นประถมปีที่ 6 แตกต่างกันอย่างน้อย ส่วนความเข้าใจในการฟังของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 กับชั้นประถมปีที่ 7 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความเข้าใจในการฟังของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 7 กับนักเรียนชั้น ม.ศ. 1²

¹Marie C. Di Biasio, "The Relationship of Listening and Reading in Grades Two, Four and Six," Dissertation Abstracts International 39 (November 1978) : 2739A.

²Louis Thornton Call, "Defining Listening Levels of Comprehension Based on Reading Levels Comprehension of Average Children in Grades 5, 6, 7 and 8," Dissertation Abstracts International 35(March 1975) : 7179A.

แมรี ครูทซ์ฟีลด์ แฮนเดิลส์แมน (Mary Crutchfield Handelsman) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของเสียงที่ดังรบกวนขณะที่ฟัง ตลอดจนเข้าใจในการฟังของนักเรียนในชั้นประถมต้นพบว่า เด็กเรียนส่วนใหญ่ในห้องเรียนปกติไม่ตกอยู่ที่อิทธิพลของเสียงนอกห้องเรียนที่ดังสุดแต่แรกเข้ามา และเสียงเหล่านั้นไม่มีผลต่อความเข้าใจในการฟังของเด็ก¹

สำหรับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการฟังของเด็กไทยนั้น รัตนา ศิริพานิช ได้ทำการศึกษาไว้เมื่อปี 2507 โดยศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการฟังของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 2 ที่พูดภาษาไทยภาคกลางในกรุงเทพฯ และพูดภาษามลายูในจังหวัดปัตตานี และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจในการฟังกับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการคือ วิชาเลข เขียน และอ่านควย ผลการวิจัยปรากฏว่า ความเข้าใจในการฟังของนักเรียนที่พูดภาษาไทยภาคกลางกับนักเรียนที่พูดภาษามลายูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยที่นักเรียนที่พูดภาษาไทยภาคกลางมีความเข้าใจในการฟังสูงกว่านักเรียนที่พูดภาษามลายู และความเข้าใจในการฟังมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการอย่างมีนัยสำคัญ²

ในปี 2518 ศศิธร ชันติธรางกูร ศึกษาพัฒนาการในการฟังและการอ่านของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 4, 5 และ 6 พบว่า ความสามารถในการฟังของนักเรียนในทุกระดับชั้นมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความสามารถในการอ่าน และพัฒนาการในการฟังและการอ่านเพิ่มขึ้นไปตามระดับชั้น เด็กในระดับชั้นสูงกว่าจะมีความสามารถในการฟังและการอ่านสูงกว่า³

¹Mary Crutchfield Handelsman, "Effect of Imposed Background Noise on Listening Comprehension of Primary Children," Dissertation Abstracts International 38 (April 1978) : 5860A.

²รัตนา ศิริพานิช, "ความเข้าใจในการฟังและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 2 ที่พูดภาษาไทยกลางในจังหวัดพระนครและภาษามลายูในจังหวัดปัตตานี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2507).

³ศศิธร ชันติธรางกูร, "พัฒนาการของความสามารถในการฟังและความสามารถในการอ่านของนักเรียนในระดับประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520).

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกทักษะการฟังให้แก่เด็ก

หลุยส์ (Lewis) ได้ทำวิจัย เพื่อศึกษาผลของการฝึกทักษะการฟังที่มีต่อการอ่าน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยม จำนวน 157 คน จาก 12 ห้องเรียน ในการฝึกนี้มี จุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความสามารถดังนี้คือ

1. เก็บใจความสำคัญของเรื่อง
2. เก็บรายละเอียดของเรื่อง
3. ทำนายเหตุการณ์ หรือเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไป

บทเรียนที่ฝึกมีจำนวน 30 บทเรียน บทเรียนละ 15 นาที ฝึกวันละ 1 บทเรียน เป็นเวลา 6 สัปดาห์ โดยครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง และมีแบบฝึกหัดการฟังของแต่ละเรื่องตามจุดมุ่งหมายข้างต้นในทำ ผลการทดลองพบว่า การฝึกการฟังที่มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกักับการอ่าน มีผลต่อการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ¹

เคลตี้ (Kelty) ได้ทำวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการวิจัยของ หลุยส์ (Lewis) ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 188 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 94 คน กลุ่มควบคุม 94 คน การฝึกนี้มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนสามารถเก็บใจความสำคัญของเรื่อง เก็บรายละเอียดของเรื่อง และสรุปเรื่องด้วยภาษาของตัวเอง กลุ่มทดลองได้รับการฝึกการฟัง บทเรียนละ 15 นาที เป็นเวลา 1 เดือน ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก ผลการทดลองพบว่า การฝึกการฟังมีผลต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียน²

ในปี 1967 เพนฟิลด์ (Penfield) และมาราสคูลิโอ (Marascuilo) ได้ทำวิจัย เกี่ยวกับทักษะพื้นฐาน 11 ประการในการฟัง เพื่อสื่อความหมายไปถึงการอ่าน การพูด และการเขียนอันจะเป็นประโยชน์ในการเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงทักษะการฟัง

^{1,2}Lewis & Kelty, อ้างถึงใน ปรินญา เกื้อหนุน, "การศึกษเปรียบเทียบ การสอนอ่านด้วยวิธีใช้และไม่ใช้การฟังประกอบ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 2519).

ช่วยการฝึกฝน และเพื่อต้องการทราบว่า ความแตกต่างทางภาวะเศรษฐกิจ สังคม และเพศ มีส่วนสัมพันธ์กับทักษะดังกล่าวหรือไม่ ตัวอย่างประชากรสุ่มมาจากนัก เรียนชั้นประถมปีที่ 2 จำนวน 15 ห้องเรียน ชั้นประถมปีที่ 5 จำนวน 19 ห้องเรียน ของโรงเรียนในอะลาแบคา รัฐแคลิฟอร์เนีย แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มทดลองได้รับการฝึกทักษะการฟัง โดยครูผู้มีความรู้และความสนใจในการฝึกทักษะการฟัง โดยเฉพาะ อุบัติการณ์ประกอบการฝึกคือ เทปบันทึกเสียง หลังจากฝึกแล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบจำนวน 33 ข้อ ผลการวิจัยครั้งนี้ ปรากฏว่า การฝึกทักษะการฟังใหม่คือสัมผัสมความมุ่งหมาย และความแตกต่างก็ของภาวะ เศรษฐกิจสังคม ไม่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะการฟังของนักเรียนในการฝึกครั้งนี้

มาร์เจอรี เอ. กรานยิก (Margery A. Kranyik) ได้ศึกษาการสอนทักษะ การฟังด้วยวิธีการฟังจากเทป และฟังจากครู ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1 ซึ่งเคยผ่านชั้นอนุบาลมาแล้ว จำนวน 155 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ฟังจากเทป กลุ่ม ที่ฟังจากครู และกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้อ่านด้วยวิธีใด ๆ กลุ่มละสองห้องเรียน กิจกรรมที่ใช้ ในการสอนมี 20 ชนิด ใช้เวลาฝึก 4 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนทดสอบก่อนและ หลังการฝึก ผลปรากฏว่า คะแนนทดสอบการฟังของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญ และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทดสอบการฟังในแต่ละกลุ่ม พบว่า

1. คะแนนทดสอบการฟังของนักเรียนกลุ่มควบคุมทั้ง 2 ห้อง ไม่แตกต่างกัน
2. คะแนนทดสอบการฟังของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ฟังจากครูทั้ง 2 ห้องไม่

แตกต่างกัน

3. คะแนนทดสอบการฟังของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ฟังจากเทปทั้ง 2 ห้องแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

¹D.A. Penfield and Marascuilo, "Learning to Listening : An Experimental Study," Educational Research 14 (June 1972) : 220 - 224.

ผู้วิจัยได้สรุปว่า ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สามารถสอนทักษะการฟังให้แก่เด็กในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งยังมีพัฒนาการในการอ่านน้อย และกล่าวได้ว่า การใช้เทปในการสอนฟังไปนี้ ไม่มีประสิทธิภาพมากกว่า การสอนทักษะการฟัง โดยตัวครูเอง¹

จอห์น ฟอเรสต์ บาร์คเกอร์ (John Forest Barker) ได้ศึกษาผลของการสอนฟังที่มีคะแนนการทดสอบการฟัง ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 185 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 176 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการสอนฟังโดยตรง กลุ่มที่สอนปะปนไปกับการสอนทักษะภาษาคำอื่น ๆ และกลุ่มควบคุมซึ่งไม่มีการสอนบทเรียนที่ใช้สอนมุ่งที่จะพัฒนาความสามารถในการฟัง เพื่อเอารายละเอียดของเรื่อง การจัดลำดับเหตุการณ์ การเก็บใจความสำคัญ การทำความเข้าใจ การพิจารณาส่วนที่เป็นข้อเท็จจริง และความคิดเห็น การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์จากคะแนนทดสอบการฟัง ก่อนและหลังการสอน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนซึ่งได้รับการสอนการฟังทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ได้คะแนนจากการทดสอบการฟังสูงกว่านักเรียนซึ่งไม่ได้รับการสอน อย่างมีนัยสำคัญ¹

สำหรับการวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการสอนทักษะการฟังหรือการใช้เครื่องมือเสริมทักษะการฟังให้แก่เด็กไทยนั้น เท่าที่สำรวจพบ คือการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความเข้าใจ ในการฟังภาษาอังกฤษในห้วงปฏิบัติการทางภาษาโดยใช้และไม่มีรายการฝึกด้วยวิธีโคลซ" ของ สมาน วีรกุล ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 50 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองกลุ่มละ 25 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยในการฟังภาษาอังกฤษ

¹Margery A. Kranyik, "The Construction and Evaluation of Two Methods of Listening Skills Instruction and their Effect on Listening Comprehension of Children in Grade I," Dissertation Abstracts International 32 (October 1972) : 1417-1418A.

²John Forest Barken, "The Effect of Listening Instruction on Listening Test Scores," Dissertation Abstracts International 38 (February 1978) : 4565A.

จากการพิจารณาคะแนนรวมทั้งหมดของ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่กลุ่มทดลองสามารถทำคะแนนได้สูงกว่ากลุ่มควบคุม ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยว่า "ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การฝึกความเข้าใจในการฟังด้วยเครื่องมือที่เสริมเข้ามา ย่อมช่วยให้ผู้เรียนทำคะแนนได้สูงกว่า การฝึกด้วยวิธีธรรมดา"¹

ส่วนการวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนหรือการใช้เครื่องมือเสริมทักษะการฟังภาษาไทยให้แก่เด็กไทยนั้นยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษาได้ คงมีแต่เฉพาะการศึกษาในด้านการอ่านและการเขียนเป็นส่วนใหญ่ เช่น การวิจัยของ มารศรี ชวลิต, มลวิภา กมลพรวัฒนา และวนิดา ภัคศิษาคี ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การทดลองเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสอนอ่านภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกหัดเสริมทักษะกับการสอนแบบเดิม" โดยผู้วิจัยแต่ละคนได้ทำวิจัยกับนักเรียนคนละระดับชั้นกันคือ มารศรี ชวลิต ทำวิจัยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มลวิภา กมลพรวัฒนา ทำวิจัยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ วนิดา ภัคศิษาคี ได้ทำวิจัยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตัวอย่างประชากรทั้ง 3 ระดับชั้น เป็นนักเรียนโรงเรียนวัดศรีวนาราม และวัดคูวารี อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบฝึกหัดซึ่งเป็นเรื่องสั้น ๆ ทั้งร้อยแก้ว ร้อยกรอง และบทสนทนา จำนวน 30 บท และแบบทดสอบก่อนและหลังการใช้แบบฝึก ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการใช้แบบฝึก กับหลังการใช้แบบฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ส่วนความสามารถในการอ่านของนักเรียนกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ และเมื่อนำพัฒนาการทางความสามารถในการอ่านของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบกัน ยังพบอีกว่า กลุ่มทดลองมีพัฒนาการทางความสามารถในการอ่าน

¹สมาน วีรกุล, "การเปรียบเทียบความเข้าใจในการฟังภาษาอังกฤษในห้องปฏิบัติการทางภาษา โดยใช้และไม่ใช้การฝึกด้วยวิธีโคลซ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521).

มากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ¹ จึงกล่าวได้ว่าแบบฝึกหัดเป็นอุปกรณ์ที่คล้ายหนึ่งในการช่วยฝึกทักษะทางภาษาให้แก่เด็ก

ประจุมพร ศุกรเจริญ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรคสำหรับชั้นประถมปีที่สอง โดยสร้างแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรคแล้วหาประสิทธิภาพของแบบฝึกที่สร้างขึ้น ด้วยการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนการใช้แบบฝึก และหลังการใช้แบบฝึก แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ของความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนปรากฏว่า หลังการใช้แบบฝึกที่สร้างขึ้น คะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนมากกว่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียน ก่อนการใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01²

สมศรี เพชรยิ้ม ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างแบบฝึกตัวสะกดมาตราแมกคสำหรับชั้นประถมปีที่ 4 โดยสร้างแบบฝึกและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกที่สร้างขึ้นด้วยวิธีการที่คล้ายกับ ประจุมพร และผลการวิจัยก็ออกมาเช่นเดียวกันว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังการใช้แบบฝึกมากกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05³

¹มารศรี ชวลิต, มลวิภา กมลพรวัฒนา, วนิกา ภักดิ์ชาติ, "การทดลองเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสอนอ่านภาษาไทยชั้นประถมปีที่ 3,5,6 โดยใช้แบบฝึกหัดเสริมทักษะกับการสอนแบบเดิม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2518).

²ประจุมพร ศุกรเจริญ, "การสร้างแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรคสำหรับชั้นประถมปีที่สอง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

³สมศรี เพชรยิ้ม, "การสร้างแบบฝึกมาตราตัวสะกดแมกคสำหรับชั้นประถมปีที่ 4" (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

นอกจากนี้การวิจัยของ สุคารัทน์ เอกวานิช, วรรณาด พ่วงสุวรรณ, สีนีนาด สัตยมาศ ซึ่งทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบฝึกก็ ค่อนข้างคล้ายกันว่า แบบฝึกที่สร้างขึ้นช่วยให้นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ในเรื่องที่ฝึกสูงขึ้น ดังนั้นจึงอาจสรุปกล่าวได้ว่า แบบฝึกเป็นอุปกรณ์ที่ใช้อย่างหนึ่งในการช่วยฝึกทักษะทางภาษาให้แก่เด็ก ควรที่จะได้สนับสนุนให้มีการผลิตให้กว้างขวางและมีคุณภาพ ยิ่ง ๆ ขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย